Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr. Wilno, dnia 29 sierpnia 1935 r.- 1349.-

Treść numeru:

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"L i e t .A i d a s" o b a j k a c h a g e n t ó w "D r a n g n a c h O s t e n". "Liet.Aidas" Nr.195 z 27.VIII.1935 r. w artykule p.t."Bajki agentów Drang nach Osten" stwierdza, iż Litwa pragnie jak najlepszych stosunków z Niemcami i nie jest winna obecnemu zaognieniu tych stosunków, jednakże tylko naiwni ludzie mogą wierzyć w to, że w razie naprawy stosunków z Niemcami natychmiast samo przez się ulegnie naprawie sytuacja wsi litewskiej.

Rynek niemiecki w żadnym razie nie może odegrać dziś tej roli, jaką odegrywał dawniej dla produktów litewskich. Według planu dr.Schachta z 24 września 1934 r., import niemiecki musi być pokryty przez eksport. W związku z tem Niemcy prowadziły ostrą reglamentację dewiz oraz ścisłą kontrolę importu. Charakterystyczne jest, iż pomimo bardzo przyjaznych stosunków pomiędzy Polską a Niemcami, stosunki handlowe pomiędzy temi krajami nie są możliwe.

Za czasów najostrzejszej wojny celnej pomiędzy Polską a Litwą handel Polski z Niemcami w 1928 r. wyniósł 1.762 milj.zł., zaś w okresie przyjaźni w 1934 r. zaledwie 270 milj.zł., a więc sześciokrotnie mniej. A przecież przyjazne stosunki polsko-niemieckie miały przedewszystkiem wyrazić się w rozszerzeniu stosunków handlowych. Przykład ten jest bardzo wymowny. Wskazuje on, iż wszelkie pogłoski o korzyściach, jakie mogłyby być osiągnięte z przyjaznych stosunków politycznych z Niemcami, są głupią bajką agentów "Drang nach Osten", bajką, którą można opowiadać tylko bardzo naiwnym. /A-6/-

K r o n i k a.

A r t y k u ł m i n .L o z o r a i t i s a n a ł a m a c h p r a s y s z w e d z k i e j i s z w a j c a r s k i e j ."Liet.Aid." Nr.195 /VIII.1935/: Stokholmski "Nya Dagligt Allehanda" z 14 sierpnia na tytułowej stronie zamieścił artykuł min.Lozoraitisa o wyborach do Sejmiku kłajpedzkiego oraz o niesłusznych zarzutach Niemiec pod adresem Litwy. Pismo zaopatruje artykuł min.Lozoraitisa w przychylne komentarze. /A-17/

Tenże artykuł zamieszczony został na łamach szwajcarskiego "Journal des Nations".-

D o k o ł a w y j a z d u m i n .L o z o r a i t i s a d o G e n e w y ."Prasa kowieńska /z 27.VIII.1935/: Min.Lozoraitis w dn.3 września uda się do Genewy na sesję Ligi Narodów. Towarzyszyć mu będzie szef wydz.Prasowego M.S.Z. p.Avienaitisówna.

I n c y d e n t n a b e r l i ń s k i m k o n g r e s i e p e n i t e n c j a r n y m .Prasa kowieńska /z 27.VIII.1935/: Jak wiadomo, na kongres prawa karnego do Berlina udali się delegaci Litwy: prokurator Żalkauskas i dr.Kalvaitis. Przedstawiciele Litwy na kongresie stwierdzili, iż rozdawany tam ostatni numer pisma "Akademja Prawa Niemieckiego" zawiera artykuł o sądownictwie litewskiem, określajacy je, jako sądownictwo barbarzyńskie i wystosowali do niemieckich władz sadowych pisemny protest z żądaniem zadośćuczynienia.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

W y w i a d z l i t .m i n i s t r e m O ś w i a t y p r o f . J .T o n k u n a s e m n a t e m a t r e f o r m y o ś w i a t y n a r o d o w e j o r a z s y t u a c j i s z k ó ł m n i e j s z o ś c i o w y c h ."Siegodnia" Nr.237 z 28.VIII.1935 r. zamieszcza obszerny wywiad kowieńskiego korespondenta "Siegodnia" p.Borysa Orieczkina z lit.ministrem Oświaty prof.Tonkunasem.

Min.Tonkunas na wstępie oświadczył, iż M-stwo Oświaty przeprowadza obecnie prace nad reformą szkolnictwa powszechnego, a to w sensie przejścia od 4-letniego kursu szkoły powszechnej do kursu 6-letniego. Co roku na kurs 6-letni przechodzi ok.50 szkół i jeśli reorganizacja ta utrzyma się w dotychczasowem tempie, w takim razie w ciągu 15 - 20 lat w całej Litwie przymusowe szkolnictwo powszechne będzie już posiadało kurs sześcioletni.

Równolegle przeprowadza się reformę szkolnictwa średniego w tym sensie, aby łączna ilość lat studjów w szkole powszechnej i średniej wynosiła 13, a więc 6 lat szkoły powszechnej i 7 średniej. Dotychczasowe seminarja nauczycielskie zostały zastąpione przez Instytut Pedagogiczny w Kłajpedzie. W 1936 r. w Kownie zostanie otwarty drugi taki instytut. W szkołach wyższych narazie żadne reformy nie są przeprowadzane.

W przeciwieństwie do innych państw w Litwie nie obserwuje się dotąd nadprodukcji inteligencji.

Co się tyczy szkolnictwa mniejszościowego w Litwie, min. Tonkunas oświadczył, iż wszystkie mniejszościowe szkoły powszechne egzystują w Litwie na koszt Państwa. Co się tyczy mniejszościowych szkół średnich, to część ich utrzymywana jest przez rząd, część zaś przez instytucje prywatne. Gimnazjum rosyjskie w Kownie stopniowo ma przejść na utrzymanie Państwa z tem, iż tylko niektóre przedmioty będą nadal wykładane w jęz.rosyjskim. Zgodnie z uchwałą M-stwa Oświaty, w gimnazjach męskich w Litwie wśród języków obcych na pierwszem miejscu stawiany będzie angielski, zaś w szkołach żeńskich - francuski.

Na zakończenie min.Tonkunas zaznaczył, iż projekt utworzenia w Litwie funduszu kultury jest nieaktualny. /C-17/-

W y s t ą p i e n i e m i n i s t r a K o m u n i k a c j i S t a n i s z a u s k a s a p r z e c i w k o s z k o d n i k o m p a ń s t w o w y m ."L.Aidas" Nr.195 z 27.VIII.1935 donosi, iż w czasie obchodu 5-lecia Związku Młodej Litwy w Marjampolu lit.minister Komunikacji inż.J.Staniszauskas wygłosił przemówienie, w którem oświadczył:

Los sprawił, iż Litwa znajduje się na skrzyżowaniu dróg różnych narodów. Zmusza to Litwinów do specjalnej ostrożności i dbałości o zachowanie niepodległości. Każdy Litwin winien pamiętać, iż jest jedynie cząstką kolektywu Narodu Litewskiego. Prywatne sprawy Litwinów nie mogą przeciwstawiać się interesom ogółu. W Litwie nie brak jest różnych szkodników, których spotyka się nietylko w niższych warstwach, lecz także i u szczytu. Szkodnikiem jest nietylko ten, kto łamie zasadzone przy drogach drzewa i wypasa cudze łąki, lecz także i ten, który, będąc w urzędzie państwowym lub organizacji ekonomicznej, źle sprawuje powierzone mu funkcje i niewłaściwie wykorzystuje swą sytuację.

Szkodnikami są również i ci, którzy w tych ciężkich czasach wzniecają w kraju niepokój, rozszerzają niesprawdzone lub też zmyślone pogłoski i dla własnych interesów wysuwają żądania, w których realizację sami nie wierzą. W Litwie nie brak jest ludzi, którzy nie mając wyobrażenia o skomplikowanych sprawach stosunków międzynarodowych, biorą się do rozstrzygania zawiłych problemów ekonomicznych i politycznych. Ludzie ci nie zadawalniając się wygłaszaniem przemówień i podburzaniem, nawołują ludzi nierozsądnych do podejmowania kroków gwałtu, a więc przekroczenia tych granic, poza któremi rozpoczyna się występek. Szkodnicy tego rodzaju są specjalnie szkodliwi, gdyż pod płaszczykiem dobra narodu dążą oni do obalenia autorytetu organów rządowych. Czyny takie winne być nazwane zdradą narodu i muszą być przez wszystkich uświadomionych Litwinów ostro potępione.

Na zakończenie min.Staniszauskas, zwracając się do młodo-Litwinów oświadczył, iż drogowskazem dla nich musi być ich szef, wódz narodu - Antoni Smetona. /C-10/-

K r o n i k a .

D o k o ł a r o z r u c h ó w c h ł o p s k i c h w L i t w i e. Pat /z 29.VIII.1935/ donosi, iż według informacyj korespondenta "Siegodnia" z Kowna, w pałacu prezydenta Smetony odbyło się w dniu 27 sierpnia posiedzenie Rady Ministrów, na którem omawiano aktualne zagadnienia wewnętrzne, w szczególności zaś sprawę nastrojów wiejskich, a to w związku z rozruchami, jakie miały miejsce w kilku wsiach. Sprawa rozruchów chłopskich rozważana była również 28 sierpnia. Rada Ministrów postanowiła wydać rozporządzenia w celu niedopuszczenia do dalszych rozruchów.

W Kownie rozplakatowano rozporządzenie komendanta wojennego m.Kowna, które głosi, iż we wsiach znalazły się czynniki, podburzające obywateli do wystąpień. Miały miejsce wypadki, iż chłopi zatrzymywali jadące drogami wozy, niszcząc znajdujące się w nich produkty żywnościowe. Agitatorzy wzywali ludność do niedostarczania artykułów spożywczych do miast i utrudniania komunikacji.

Opierając się na art.32 ustawy o nadzwyczajnej ochronie Państwa, komendant wojenny zawiadamia, iż agitacja oraz podburzanie do niszczenia własności karane będzie więzieniem do 3 miesięcy lub grzywną do 5 tys.litów, zaś winni oporu władzy, utrudniający siłą jej czynności oraz niestosujący się do zarządzeń policyjnych, stawiani będą przed Sąd Wojenny.

Prasa ryska donosi, iż rząd litewski postanowił wydać odezwę do narodu, w której ma być wskazane na zgubne skutki obecnej agitacji. Odezwa ma wzywać ludność do zachowania spokoju. W związku z rozruchami pociągnięto dotychczas do odpowiedzialności 19 osób.

"Siegodnia" donosi, iż prasa litewska ogłosiła oficjalny komunikat w sprawie rozruchów, który głosi, iż grupy włościan pod wpływem agitacji komunistycznej i agentów zagranicznych oraz różnych elementów szkodliwych wykorzystały słaby stan liczebny prowincjonalnych posterunków policyjnych, usiłując przeszkodzić dostarczaniu do miast środków żywności. Doszło przytem do pożałowania godnych zamieszek w Prenach, Butrymańcach i Wewerach. W czasie tych zajść odniosło rany 4 policjantów. 3 demonstrantów zmarło na skutek odniesionych ran. Wiele osób jest lekko rannych. Tłum zniszczył samochód policyjny wartości 20 tys.litów.

Niemieckie Biuro Informacyjne donosi z Kowna, iż strajk chłopów w Litwie przeciąga się. W dn.27 sierpnia w Kownie nie można było otrzymać mleka. W okolicach objętych strajkiem służba bezpieczeństwa została wzmocniona oddziałami konnej policji./C-5/2/

U s t a w a o o b y w a t e l s t w i e .Prasa kowieńska /z 27.VIII.1935/:Lit.Gabinet Ministrów przystąpił do rozpatrywania ustawy o obywatelstwie, która zostanie ogłoszona w końcu września r.b.

Gabinet Ministrów przystąpi wkrótce do rozpatrywania ustaw: paszportowej oraz o nazwiskach litewskich. M-stwo Spraw Wewnętrznych zamierza w r.b. przystąpić do wydawania nowych paszportów./C-1/2/-

N o w e p i s m o .Prasa kowieńska /z 27.VIII.1935/:W tych dniach ukaże się w Kownie nowe pismo p.t."Lietuvos Naujenos" /Nowiny Litewskie/pod redakcją redaktora pisma "Diena" Petrenasa. W redakcji nowego pisma mają współpracować Binkis i Paleckis. /C-18/-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

A k c j a p r z e d w y b o r c z a w K ł a j p e d z i e .Prasa kowieńska /z 27.VIII.1935/:Po ogłoszeniu ustawy wyborczej do Sejmiku kłajpedzkiego wszystkie litewskie organizacje w Kraju Kłajpedzkim rozpoczęły przygotowania do wyborów. Dn.25 sierpnia odbyły się zebrania 53 oddziałów Zjednoczenia lit.robotników i rzemieślników. Zostały opracowane spisy kandydatów na listę Zjednoczenia.W dniach najbliższych odbędą się zebrania rejonowe w Kłajpedzie,Szyłokarczmie i Pogiegiach. Tegoż dnia odbyło się zebranie Związku Lit.Społeczeństwa Kraju Kłajpedzkiego, w czasie którego prezes Związku Ibrancas zobrazował rozwój Kłajpedy za rządów litewskich. M.in. zaznaczył on, iż w porównaniu do 1913 r. liczba przedsiębiorstw z 35 wzrosła w Kłajpedzie do 1.200-tu, zaś obroty portu ze 117 miljonów do 250 milj. litów rocznie. W zebraniu wziął również udział prezes Dyrektorjatu Bruvelaitis. /E-9/

Z p o g r a n i c z a p r u s k o - l i t e w s k i e g o .Prasa kowieńska /z 27.VIII.1935/:W związku z akcją przedwyborczą niemiecka straż graniczna ostatniemi czasy ponownie rozpoczęła wydawanie obywatelom Rzeszy zezwoleń na przekroczenie granicy litewskiej w celu zakupu artykułów spożywczych w Kraju Kłajpedzkim oraz odwiedzenia znajomych. /D-9/

R u c h w p o r c i e k ł a j p e d z k i m ."Liet.Aidas" Nr.195 /VIII.1935/:Według informacyj zawartych w sprawozdaniu dyrekcji portu kłajpedzkiego na 1934 r. w roku tym wydatki portu dosięgły 2.543.603,39 lt. Ogółem od 1923 r. wydatki na port kłajpedzki sięgają 31.259.968,22 lt., zaś dochody z portu - 5.728.765,71 lt. Różnica pomiędzy dochodem a rozchodem wskazuje na liczne inwestycje, poczynione w porcie kłajpedzkim.

Co się tyczy ruchu okrętów w porcie kłajpedzkim,to w 1934 r. zawinęło do portu kłajpedzkiego 3.374.okrętów morskich oraz statków rzecznych. W 1933 r.do portu zawinęło 3.094 okręty. Powyższe cyfry wskazują na rozwój ruchu w porcie kłajpedzkim. /E-12/-

N o w a g o r z e l n i a ."Liet.Aidas" Nr.195 /VIII.1935/:W pobliżu Szyłokarczmy wzniesiona zostanie nowoczesna gorzelnia.

Budowa gorzelni podjęta zostanie przez spółkę akcyjną, przyczem większość akcyj spółki znajdować się będzie w rękach Dyrektorjatu. Gorzelnia ma zapewniony rynek zbytu.- /E-23/-